

Realizováno v rámci předem definovaného
projektu 4

**„Spolupráce Police ČR s mezinárodními subjekty
a orgány územní samosprávy“**

reg. číslo: NF-MV-PDP-04-2020

Spolufinancováno z Finančního mechanismu Norsko 2014 – 2021

*„Working together for a **safe** Europe“*

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

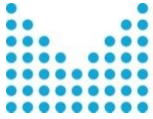
PREVENCE
SE MUSÍ VYPLATIT

Děti v trestním řízení

System včasné identifikace a intervence u ohrožených dětí

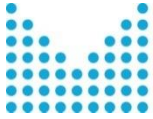
Ing. Kamila Lindauerová
kamila.lindauerova@mvcv.cz

MV ČR
odbor prevence kriminality

Postavení dětí v trestním řízení

- Pachatel
- Svědek
- Oběť
 - Primární cíl útoku
 - Oběť, vůči níž útok primárně nesměřuje (typicky DmN, PPN)

Dětští pachatelé

Čin jinak trestný (může) spáchat i dítě. Vražda zůstává vraždou bez ohledu na to, jak starý či mentálně zralý je pachatel. Liší se jen způsob „ukončení“ přípravného řízení.

Dětští pachatelé

- **osoby mladší 15ti let**, nejsou trestně odpovědné, policie „čin jinak trestný“ prověří a zadokumentuje, následně odkládá, věc je dále řešena mimo trestní řízení.

- **mladiství (osoby ve věku 15-18 let)** - trestní řízení je proti nim vedeno dle speciální zákonné normy č. 218/2003 Sb., O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže .

- škála těchto násilných činů je široká, přestupky i brutálním napadení
- jednotlivé útoky, ale i útoky opakované a dlouhodobé
- výjimečně patologičtí
- často s poruchami osobnosti či sami **deprivováni z vlastních rodin**

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENCE
SE MUSÍ VYPLATIT

**„Děti nedělají, co jim rodiče přikazují, zato
ale dělají to, co od rodičů odkoukaly.“**

Harlan Coben

RDM, výstupy za 2017-2020 a trendy

Co je RDM Rozbor situace dětí a mladistvých ohrožených kriminalitou a kriminálně rizikovými jevy

Od roku 2016 zpracovává Ministerstvo vnitra ve spolupráci s členy RVPPK Informaci o naplňování doporučení RDM. Doporučení reagují na zjištěné kriminogenní faktory, sociální procesy a sociálně nežádoucí jevy.

Výstupy

- nárůst kriminality u nezletilých o **26%**, u mladistvých o 1%
- mládež páchá trestnou činnost častěji ve skupině, děti si neuvědomují následky své činnosti, nepřipouští si odpovědnost a nechápou, proč by měly být trestány
- stoupá počet kriminálních deliktů páchaných prostřednictvím sociálních sítí
- v době Covidu – nárůst frustrace dětí – zvýšený počet pokusů o sebevraždy a zneužívání alkoholu

Trendy

- Nárůst podílu páchaní násilné trestné činnosti u dívek
- Zvyšování brutality skupinových útoků s motivací sdílení na sociálních sítích

Dítě jako svědek a zároveň oběť

- Postavení (běžného) svědka

V případech, kde je dítě svědkem běžných trestných činů či přestupků, vyrovnává se s touto situací zpravidla velmi dobře

Zcela odlišnou situací, která může dítě traumatizovat do budoucna je

- Násilí v rodinách

- Domácí násilí
- PPN

oběť

Děti jako oběti TČ primárně nemířících na dítě

- v případech **domácího násilí**, které nemíří na dítě vnímáme dítě jako oběť
 - jakmile je dítě svědkem takového chování, stává se i obětí. Taková situace má značný dopad na dětskou psychiku a vývoj dítěte.
 - dítě se necítí v bezpečí, bývá zmatené, cítí se bezmocné a často zároveň spoluzodpovědné což způsobuje frustraci bez východiska
 - domácí násilí je ovšem „alespoň“ podchyceno trestním zákoníkem a následně existuje fungující systém pomoci takovým dětem
- v případech **PPN (postpartenské násilí)**
 - situace dětí bývá velmi podobná se stejnými následky na psychiku a vývoj dětí, ROZDÍL je v tom, že chybí podmínka společné domácnosti
 - Jedná se nejčastěji o porozvodové či porozchodové spory partnerů, kteří zneužívají dítě jako nástroj boje proti druhému partnerovi

Násilí v rodinách

- Častá latence
- Pozdní oznámení - důvody
- **Děti mají těžší postavení, protože útok je veden osobou blízkou, vztah k pachateli** jim znesnadňuje se odpoutat od útočníka (emociální vazby, závislosti, často nechápou smysl takového jednání, mají pocity viny) a zabraňuje jim zamezit případnému opakování činu (**fyzická převaha, osoba rodiče je pro ně autoritou**).
- Sexuální a fyzické násilí způsobuje obětem **dlouhodobé následky, zejména pokud** trvá delší dobu a **je pácháno osobami blízkými**, kdy u chlapců a dívek má ale odlišnou podobu, která souvisí s historickými vzorci mužské a ženské identifikace.

PPN – projevy

- Násilí mezi bývalými manželi nebo partnery **není klasickým domácím násilím**. Pouze tam, kde bývalí partneři obývají společné obydlí.
- Je výrazem pomsty bývalému partnerovi, může být vedeno představou vlastní selhání, představou vlastní jedinečnosti, majetnickými sklony a přesvědčením, že „dítě je můj majetek“.
- **Specifické násilí** je vedeno ve sporech o děti (opatrovnické soudy, syndrom zavrženého rodiče, stalking, **emoční násilí**).
- **Projevy** – v případech „návštěv“ bývalého partnera, při předávání dětí druhému z partnerů, nerespektování soudního rozhodnutí o stanovení kontaktu s dítětem, dále prostřednictvím komunikačních médií, telefonu, e-mailu, chatu apod.
- **Kontakt s dětmi – nástroj udržení kontroly a moci !**

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

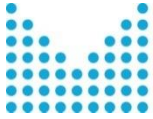

PREVENCE
SE MUSÍ VYPLATIT

Pamatujme...

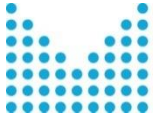
Děti „v zajetí“ špatné rodinné situace, kterou nemohou ovlivnit, jsou v postavení OBĚTI!

Postavení dětských obětí v trestním řízení

- Osoby mladší 18ti let.
- Status **zvlášť zranitelné oběti** - **zákon č. 45/2013 Sb., O obětech tr. činů...**
- Trestní zákoník
- Trestní řád
- Speciální výslechové místnosti (SVM), speciální výslechové pomůcky – 2004.
- Systém krizové intervence – 2010.

PČR a práce s dětskými oběťmi

- Specialisté
- Systém vzdělávání
- Zvláštní přístup (zákonné normy, psychologické poznatky).
- Systém speciálních výslechových místností a pomůcek.

Úkony s dětskými oběťmi

- Úkony s dětmi provádějí **specialisté za účasti OSPOD** (jehož úkolem je hájit zájmy dítěte).
- Dítěti i doprovázející osobě je **vysvětlen postup, jakým bude probíhat trestní řízení.**
- **Není činěn rozdíl mezi výpověďmi dětí a dospělých**, PČR nehodnotí důkazy (to náleží soudu), pouze je zaznamenává a prověřuje pro potřeby trestního řízení.
- Dítě má jako ZZO právo **na zmocněnce**, který hájí jeho práva v trestním řízení a **na důvěrníka**, který poskytuje psychickou podporu oběti (nesmí zasahovat do trestního řízení). Pokud nemohou zákonní zástupci vykonávat svá práva, je dítěti pro konkrétní tr. řízení ustanovován **opatrovník.**

Speciální výslechové místnosti

- Účelem je snaha o zabránění sekundární viktimizace obětí.
- Jedná se o speciálně vybavené místnosti určené zejména pro výslech dětských obětí a dalších zvláště zranitelných obětí.
- V současné době (10/2022) má ČR zřízeno 80 SVM. V roce 2021 bylo zde bylo provedeno přibližně 2000 úkonů.
- Dvě místnosti, které jsou propojeny technikou (kamery, mikrofony, PC). Jedna místnost je vybavena tak, aby připomínala domácí prostředí, druhá je technickou místností pro on-line přenos výslechu.
- Ve výslechové místnosti je s dítětem pouze vyslýchající, výjimečně může být přítomna osoba důležitá pro provedení výslechu (OSPOD, rodič, psycholog).
- V technické místnosti jsou ostatní osoby, které mají právo u výslechu být např. soudce, státní zástupce, obviněný, obhájce, znalec.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Výslechová místnost

PREVENČE
SE MUSÍ VYPLATIT

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Výslechová místnost

PREVENCE
SE MUSÍ VYPLATIT

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENCE
SE MUŽI VYPLATIT

Technické místnosti

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENCE
SE MUSÍ VYPLATIT

Jája a Pája

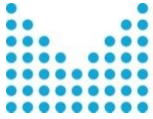
MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENCE
SE MUSÍ VYPLATIT

Ostatní příbuzní

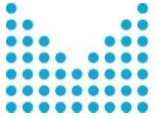
Metodiky

- Výslech ve SVM
- Poučení dítěte před výslechem
- Přístup k ZZO
- Role dítěte v trestním řízení
- Provádění úkonů pomocí videokonferenčních zařízení
- Identifikace obětí trestných činů

Dospělí pachatelé TČ na dětech

- **1. Osoby blízké** (rodina, další osoby, ke kterým si děti vytvoří vztah)
 - nejčastějšími pachateli
 - generační násilí
 - uspokojování vlastních potřeb (sexuální násilí)
 - děti jako nástroje boje mezi partnery (!!! i vymyšlená trestní oznámení)
 - výjimečně patologie
- **2. Osoby bez blízkého vztahu k oběti**
 - často poruchy osobnosti
 - hmotný zisk
 - alkohol, drogy

Nebud'me lhostejní!

- **Násilí, byť v jakékoliv formě nesmí být tolerovanou normou společnosti !!!!!!!**

Řešení:

- Meziresortní spolupráce na všech úrovních
- Osvěta jako prevence

Včasná identifikace

Karta k identifikaci špatného zacházení s dětmi (karta KID)

K ČEMU JE KARTA

Karta

- > poskytuje vodítka k identifikaci akutního ohrožení života, bezpečí a zdraví dítěte
- > popisuje postup, jak zajistit ochranu dítěte v souadu s jeho nejlepším zájmem a platnými právními předpisy v případě akutního a chronického ohrožení

CO JE ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ S DĚTMI

Oběti špatného zacházení se může stát každé dítě.

Za špatné zacházení se považuje chování, kterého se vůči dítěti dopouští někdo, koho dítě zná, kdo mu je blízký, kdo o něj má pečovat a chránit ho. Trauma způsobené špatným zacházením může mít vliv nejen na aktuální fyzický a psychický stav dítěte, ale má devastující dopad i na jeho vývoj. Může jej negativně ovlivňovat po celý zbytek života. Děti velmi malé, izolované, se zdravotním postižením, sníženou komunikační schopností (např. s odlišným mateřským jazykem) či jinak zranitelné, jsou ohrožené špatným zacházením mnohem častěji. Může pro ně být obtížnější pojmenovat, co se jim v životě děje, a požádat o pomoc. Vůči jejich potřebám je nutná zvýšená vnímavost.

Je proto zásadní, aby každý z nás, kdo je dítěti blízko, včas reagoval na podezření týkající se možného špatného zacházení.

MÁM DŮVODNÉ PODEZŘENÍ

Pokud jste se stali svědkem špatného zacházení s dítětem a/nebo máte důvěryhodné informace o tom, že by nějaké dítě mohlo být ohrožené špatným zacházením, je třeba bezodkladně jednat dle postupů uvedených níže.

Vešle nečinnost může ohrozit dítě a v určitých situacích může být i trestným činem.

CO MŮŽEME UDĚLAT OBECNĚ

- Budíme všímací k životu a potřebám dětí.
- Vytváříme pro děti bezpečné prostředí s důrazem na dobré mezilidské vztahy.
- Vyhledáváme pro ohrožené dítě včas pomoc.

Rozsah informací týkajících se stavu dítěte se může lišit s ohledem na to, v jaké roli se s dítětem profesně setkáváme. Přesto je důležité jakýmkoliv dle uvedeným projevům věnovat zvýšenou pozornost.

- tzv. karta KID - leporelo obsahující jednoduchý návod k odhalení varovných signálů v chování dítěte i jeho okolí.
- vznikla ve spolupráci čtyř ministerstev a České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání.

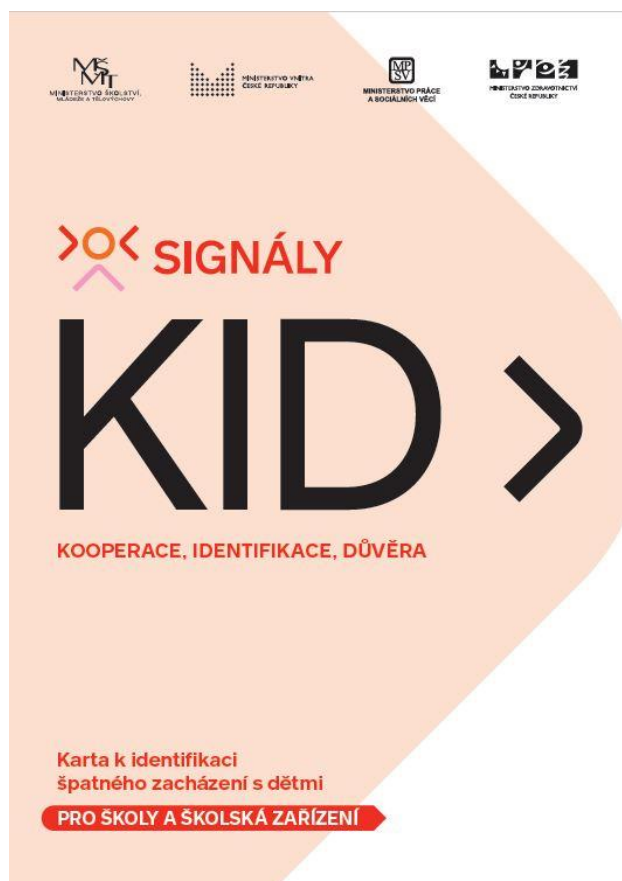

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENČE
SE MUSÍ VYPLATIT

Karta KID

- je **nástroj identifikace** dítěte ohroženého špatným zacházením s dětmi.
- poskytuje **vodítka** k identifikaci akutního ohrožení života, bezpečí a zdraví dítěte.
- popisuje **postup**, jak v případě ohrožení dítěte zajistit jeho ochranu v souladu s jeho nejlepším zájmem a platnými právními předpisy.
- využijí ji profese, které mohou být v kontaktu s ohroženými dětmi. Učitelé, sociální pracovníci, zdravotníci, záchranáři, policisté, hasiči mají v ruce nový nástroj, jak včas rozpoznat ohrožené dítě.

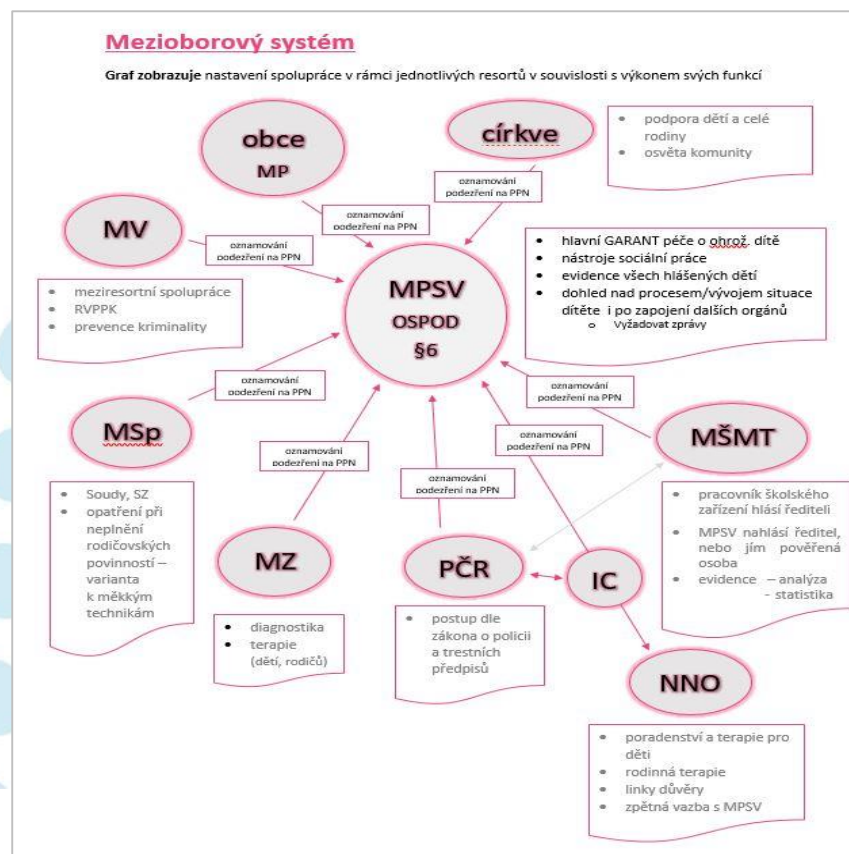
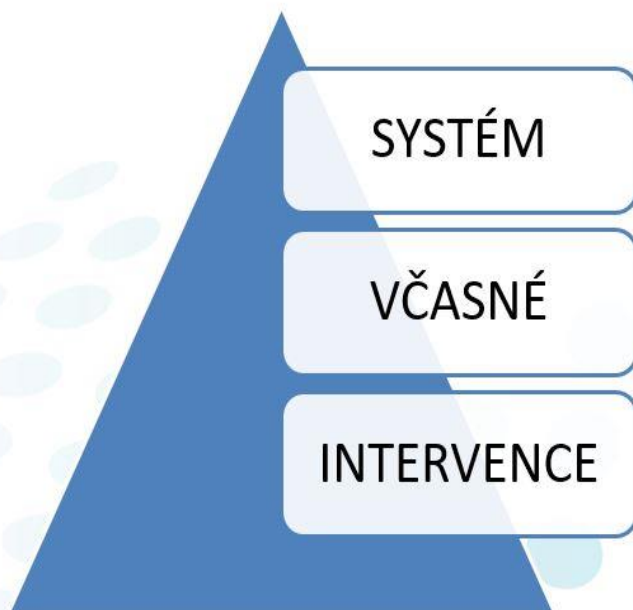

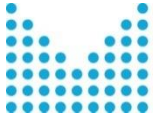
Včasná intervence

Jak může vypadat?

1. Multioborová meziresortní spolupráce

„Systém včasné intervence“

Multioborová meziresortní spolupráce a role státu

- **SVI** – systém včasné intervence je úspěšný pilotní projekt včasné pomoci dětem na prahu kriminální kariéry a dětem ohroženým rizikem nástupu této kariéry, nebo rizikem stát se obětí trestných činů. MV ve spolupráci s MPSV, MSp a dalších usilují o rozšíření této dobré praxe. Systém SVI má za úkol identifikovat ohrožené dítě a poskytnout mu adekvátní a včasnou pomoc.

SYSTÉM – spolupráce odpovědných subjektů
(případové konference, Týmy pro mládež) + IS jako nástroj

VČASNÉ – reagovat včas, ideálně preventivně

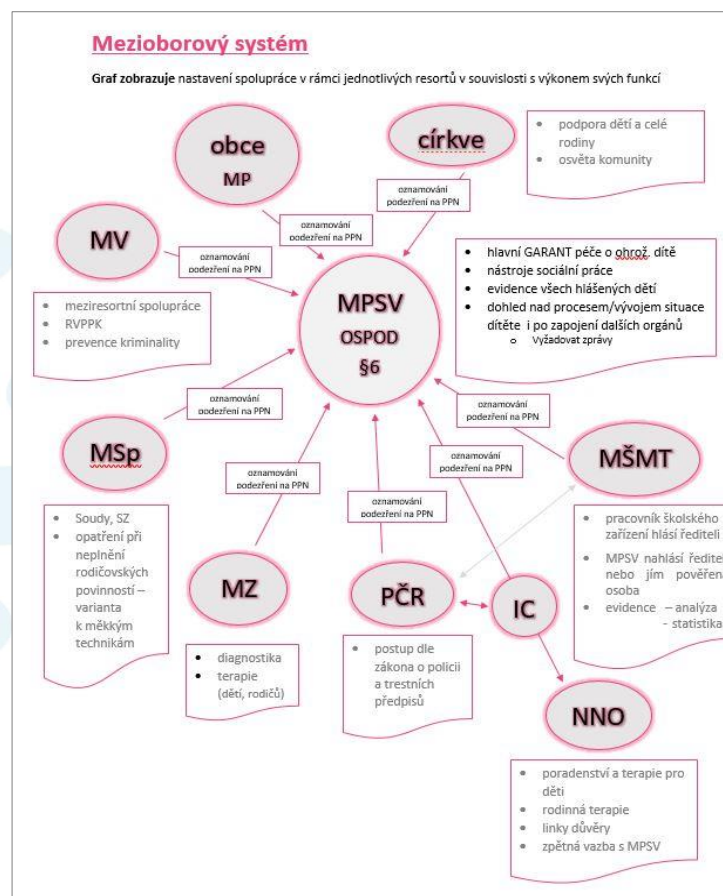
INTERVENCE – vyvíjení činnosti všech aktérů ke zlepšení stavu

Multioborová meziresortní spolupráce a role státu

Státní aparát má mnoho kompetentních orgánů, které jsou buď

- přímo určeny pro péči o dítě / rodinu, nebo
- mohou indikovat páčání násilí na dítěti
- mohou pomoci s náhledem na chování rodičů
- jsou schopny odborně poradit či pomoci v oblasti mezilidských vztahů.
- KID karta je **nástroj identifikace** dítěte ohroženého špatným zacházením.
- Identifikujeme-li dítě, jemuž je třeba pomoci, pak nezbývá než konat (ihned a efektivně) – **včasná intervence**

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENCE
SE MUSÍ VYPLATIT

Děkuji za pozornost

Ing. Kamila Lindauerová